

References

1. Astafeva O.N. Sociokulturnoe razvitie rossijskikh regionov: mehanizmy samoorganizacii i regionalnaja politika (v soavtorstve s Avanesovoj G.A.) / O.N. Astafeva, G.A. Avanesova. Izdanie vtoroe, rassh. i pererab. – M.: Izd-vo RAGS, 2004. – 424 s.
2. Vernadskij V.I. Nauchnaja mysl kak planetnoe javlenie / V.I. Vernadskij. – M.: Nauka, 1991. – 270 s.
3. Zuev S.P. Suchasnij kul'turnij prostir ta semiotika muzичnogo festivalju (na materialah Harkova): dis. ... kand. mistectvoznavstva: 17.00.01 / S.P. Zuev. – H. , 2006. – 190 s.
4. Kaganskij V.L. Kul'turnyj landschaft i sovetskoe obitaemoe prostranstvo / V.L. Kaganskij. – M.: Novoe literaturnoe obozrenie, 2001. – 576 s.
5. Kravchenko A.I. Cubiculum instrumentalis artem Odessa culturae Ucraina in spatio XX – XXI century.: Dis. ... Candidatum Art. : 26.00.01 / A.I. Kravchenko. – K.: NAKKKiM, 2015. – 190 p.
6. Lotman Ju. O metajazyke tipologicheskikh opisanij kultury // Semiosfera / Ju. Lotman. – Sankt-Peterburg: Iskustvo – SPB, 2001. – 650 s.
7. Stepanov Ju. V mire semiotiki // Semiotika: Antologija / Sost. Ju.S. Stepanov / Ju.S. Stepanov. Izd. 2-e ispr. i dop. – M.: Akademicheskij Proekt; Ekaterinburg: Delovaja kniga, 2001. – 702 s.
8. Tarasenko A. A. Mifologichni motivi i obrazi v obrazotvorchomu mistectvi Odesi ostann'o'i tretini XX – pochatku XXI stolittja: dis. ... kand. mistectvoznavstva : 17.00.05 / Andrij Andrijovich Tarasenko. – H.,2007.–209 s.
9. Timoshenko M. O. Mizhnarodni gumanitarni strategii v suchasnij Ukraїni jak sistemnij kulturotvorchij fenomen: avtoref. dis. ... kand. kul'turologii / M. Timoshenko / 26.00.01: teorija ta istorija kul'turi. – K.: Nacional'na akademija kerivnih kadriv kul'turi i mistectv, 2012. – 17 s.
10. Chernish M.O. Zberezhennja kulturnogo rozmaїttja v dobu globalizacii (seredina XX – pochatok XXI st.): dis. ... kand. kul'turologii / 26.00.01: teorija ta istorija kul'turi / M.O. Chernish. – K.: NAKKKiM, 2014. – 198 s.
11. Shulgina V.D., Jakovlev O.V. Pamjatki istorii kul'turi i mistectva Ukraїni XVIII – pershoї tretini XX stolittja: monografija / Valerija Shulgina, Oleksandr Jakovlev. – K.: NAKKKiM, 2011. – 354 s.
12. Rosenau J. N. The Challenges and Tensions of a Globalized World. – American Studies International, Vol. XXXVIII, № 2, June 2000. – P. 9-10.

УДК 008

Доманська Олена Анатоліївна
кандидат культурології, доцент,
докторантка кафедри культурології
Національного педагогічного
університету ім. М.П. Драгоманова

РЕВОЛЮЦІЯ ГІДНОСТІ В ПРОСТОРІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ

У статті категорія "гідність" розглядається у зв'язку зі змінами соціальної ситуації в Україні та в просторі європейського розвитку. Досліджуються соціокультурні відмінності європейського й українського шляху становлення цього ціннісного феномену.

Ключові слова: гідність, революція гідності, соборність, злука, католицизм, православ'я, раціоналізм.

Доманская Елена Анатольевна, кандидат культурологии, доцент, докторантка кафедры культурологии Национального педагогического университета им. М.П. Драгоманова

Революция достоинства в пространстве европейских ценностей

В статье категория "достоинство" рассматривается в связи с изменениями социальной ситуации в Украине и в пространстве европейского развития. Исследуются социокультурные отличия европейского и украинского пути становления этого ценностного феномена.

Ключевые слова: достоинство, революция достоинства, соборность, единение, католицизм, православие, рационализм.

Domanska Olena, PhD Cultural Studies, Associate Professor, PhD Department of Cultural National Pedagogical Dragomanov University

The revolution of dignity in the space of European values

In the article category "dignity" is examined in connection with the changes of social situation in Ukraine and in space of European development. The social and cultural differences of the European and Ukrainian way of becoming of this valued phenomenon are investigated.

Keywords: dignity, revolution of dignity, collegiality, connection, catholicism, Orthodoxy, rationalism.

Поняття "Революція гідності" сьогодні вже впевнено увійшло в лексикон сучасного вітчизняного та міжнародного бачення і оцінки історичних подій. Це події, які ще донедавна здавалися неможливими і навіть такими, що їх важко уявити. Проте і в середовищі самих активних учасників недавніх бурхливих протестів і серед політиків, культурологів, політологів, громадських діячів і широких суспільних верств побутує думка, що революція не закінчилась, що на теперішній момент вона тільки починає набирати оберті і ті завдання, які ставив перед собою Майдан (Площа Незалежності у Києві), що став символом радикальних змін у суспільстві і його нового революційного духу, тільки "взяв перепочинок" щоб підготува-

тись до нового вибуху. Врівноважує такі рішучі настрої в середовищі самих же радикалів розуміння того, що наступний Майдан зруйнує економіку країни, а в умовах неоголошеної війни Росії проти України призведе до її окупації північним сусідом. Якщо рахувати з часу "Революції на граніті" (жовтень 1990 року), "Помаранчевої революції" (листопад-грудень 2004) та протестних акцій самого Майдану (Євромайдану), що почались у грудні 2013 року, безперервно тривали протягом року і призвели власне до самої "Революції гідності", результатом якої стала втеча Президента В.Януковича і усунення його від влади рішенням Верховної ради України від 22 лютого 2014 року, то в Україні за короткий історичний час відбулись події, зміст, смисл та наслідки яких несуть у собі зерна якісно нової суспільної організації, державності і людських стосунків, тому дослідження паростків нового типу громадянського суспільства, яке прочитується у промовистій самоназві революції (на відміну від попередніх, вона несе у назві чітку вказівку на її сутність) постає не тільки актуальним завданням комплексу суспільно гуманітарних наукових досліджень, але й вимагає встановлення і прояснення генетичного зв'язку цих подій з тим напрямком подальшого соціокультурного розвитку, вибір якого і послугував точкою відліку самої революції. Адже саме різка зміна курсу на євроінтеграцію стала детонатором соціального вибуху на Майдані у листопаді 2013 року в Україні.

Основною темою і предметом розгляду даної статті є спроба розуміння глибинних соціокультурних механізмів трансформації особистості та спільноти на основі аналізу ціннісної енергетичної дії однієї з ключових структур моральної свідомості, якою постає категорія "гідність" у зв'язку зі змінами соціальної ситуації в Україні та в просторі європейського розвитку.

Складність розуміння поняття гідність у тому, що як більшість ціннісно-моральних категорій, вона має певне усереднене розуміння і контент, що так чи інакше складається з традиційного історичного та прийнятного для даної країни та етносу уявлення про зміст певного типу міжлюдської взаємодії і соціальної комунікації. Гідність в Україні має, здавалося б, цілком визначене правове підґрунтя. Зокрема, гідність є одним з ключових понять Конституції України (ст. 3, 21, 28, 41, 68). В них, зокрема, визнано гідність однією з найвищих соціальних цінностей в Україні (ст. 3), задекларовано, що "усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах" (ст. 21) та що "кожен має право на повагу до його гідності" (ст. 28). Дані права мають охоронятися Цивільним та Кримінальним кодексом України, зокрема у цивільному кодексі зазначається: "...гідність визнано особистим немайновим благом" (ст. 201); задекларовано право на повагу і недоторканість "гідності та честі" фізичних осіб (ст. 297); зафіксовано право фізичних осіб звернутися до суду з позовом про захист гідності та честі (ст. 297); пониження честі та гідності фізичної особи "визнано моральною шкодою, яка підлягає відшкодуванню" (ст. 23). Також в Україні діють міжнародні конвенції, що стосуються захисту людської гідності – "Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність поведженню чи покаранню" та "Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких нелюдських або таких що принижують гідність видів поведження і покарання" [1].

Наведені положення можна розглядати як стандартний цивілізаційний підхід до поняття гідності як однієї з ціннісних категорій моральної свідомості, що має свою інтерпретацію у правовій системі держави. Проте, за всієї суспільної значущості та важливості поняття гідності не може бути сприйнятим і зрозумілим формально, навіть якщо воно і внесене до Основного Закону країни. Категорія "гідність" відрізняється навіть всередині системи моральних категорій своєю унікальною, кожного разу особистісною характеристикою. В цьому контексті радикальність процесів, що відбуваються на теренах України у найновіший історичний період тим і відрізняється від традиційного і формального підходу до поняття гідності, що не тільки розширює практику його застосування як юридичної категорії на теренах українського соціокультурного і правового простору, але й є внеском в практику захисту та відстоювання гідності у європейському культурному просторі. Власне такий підхід до розуміння єдності змін індивідуальних ціннісних структур особистісної свідомості та соціальної трансформації західного суспільства знаходиться у рідніщі сучасних теоретичних соціологічних теорій. Зокрема можна навести думку одного з провідних соціологів сучасності К.Мангейма: "Це становлення істоти, що іменується "людиною", розгортається і може бути осмислене лише в процесі зміни норм, конфігурацій і продуктів діяльності, в процесі зміни інституцій та колективних устремлень, підходів і позицій, крізь які кожний соціальний і історичний суб'єкт і бачить себе та свою історію" [2, 109].

Європейське поняття гідності має свої витоки формування раціоналістичного типу мислення Нового часу (приблизно з другої половини XVII століття), яке у філософському смислі пов'язано із знаменитою тезою Декарта "мислю – отже існую". У своїй праці "Що таке – філософія?" М.Гайдеггер пов'язує тип культурно-філософського мислення філософа з цією тезою таким чином, що для Декарта сумнів стає тим настроєм, у якому дрижить налаштованість на дійсно суще. Тобто безсумнівність Его (Я), яке може насправді сумніватися, стає запорукою існування безсумнівного сущого. Завдяки цьому виділяється sub-jectum як Его, і людська особистість вперше вступає у область об'єктивності в смислі егоцентризму: "...віднині така достовірність (Его) постає як міра істинності та достовірності буття філософії Нового часу" (тут і далі переклад авт.) [3, 122].

Однак таке розуміння обґрунтування достовірності знання, що є ключовим для формування європейської самосвідомості прямо приводить нас до розвитку цієї пропозиції у філософії І. Канта. У роботі "Антропологія з прагматичної точки зору" (1798) у розділі "Про егоїзм" він визначав види егоїзму і поняття гідності у сутності його європейського становлення, що саме нас і цікавить. Зокрема мислитель виділяв три види егоїстів: 1) логічний егоїст (вважає зайвим перевіряти свої судження з допомо-

гою розуму інших людей), 2) естетичний егоїст (задовольняється лише власним смаком, критерій прекрасного шукає тільки в самому собі), 3) моральний егоїст (всі цілі обмежує самим собою, хто користь бачить тільки в тому, що вигідно йому). Водночас, з цієї систематизації випливає і корелює з нею кантівське розуміння гідності. Треба знати, що це значить, і вміти зберігати її. Не ставайте холопом іншої людини. Не допускайте безкарного нехтування ваших прав. Не робіть боргів (якщо у вас немає повної впевненості, що ви можете їх повернути). Не приймайте благодіянь. Не ставайте дармоїдами або підлесниками. Тоді, каже Кант, ви збережете свою гідність. А хто перетворив себе на хробака, нехай не скаржиться потім, що його топчуть ногами [4, 357-360].

Україна, насправді не була належною до витоків європейської традиції формування поняття про гідність у такий спосіб: адже її філософські здобутки у цьому плані власне тільки починають народжуватись на теренах самосвідомості, що зростає і осмислює історичні зміни останнього періоду та ті завдання, що визначають національний культурний поступ. Тим не менше історичні вияви національного характеру і самосвідомості демонструють синтез природного прагнення та готовності понад всі перешкоди і загрози обстоювати власну гідність. Дана властивість як природно-історична стійка потреба і феномен виявляли себе протягом всього періоду становлення і розвитку українського культурно-політичного і соціального простору навіть за умови повної відсутності у практиці виконання законів саме цього розділу і статей внутрішнього і міжнародного права. Іншими словами гідність у її своєрідному національно-історичному образі завжди була суттєвою властивістю українського характеру незалежно від її закріплення (захисту) у правових положеннях, а насправді всупереч спробам її розтоптати як одну з найбільш значущих опор нації, що надихав її на визвольні змагання протягом всієї історії і всупереч спробам нейтралізувати і сфальшувати її сутність введенням у мертвонароджену систему законів, що формально проголошували її захист, але ніколи не виконувались на практиці, або тлумачились у викривленому вигляді. Навіть у сучасний період до останнього часу поняття "гідність" як предмет судових розглядів використовувалось у перекручених випадках захисту переважно її (свободи) гонителів.

На прикладі Революції гідності унікальна національна форма явища надіндивідуальної, але глибоко особистої форми гідності свідчить про можливість альтернативного європейському раціоналізму історичного шляху по її ствердженню і відстоюванню. Останнє підтверджується прикладом зростання національної самосвідомості яка доводить, що справжня цінність отримує свою дійсність не тільки як ствердження своєї Я-особистості як умови достовірності буття, а тільки проходячи шлях боротьби і відстоювання її у практиці революційної соціальної дії коли відбувається свідоме відокремлення від нав'язаних і культивованих впливів іншого культурного поля та іншої ціннісної установки. Саме у цьому процесі відбувається перевірка та гартування здатності свідомості стати на шлях індивідуалізації навіть ризикуючи основами соціального забезпечення, здоров'я, вбудованості у соціум і самого життя. Отже у даному випадку йдеться про ствердження онтологічних основ цінності якою є гідність не шляхом раціонального осмислення достовірності буття і сумніву як основи її визнання реальною, а прагненню до свободи і незалежності як способу дії у вивільненні іншого кола цінностей, творення простору свободи та переживання його як найбільшої цінності, де можлива реалізація саме не формального гарантування гідності. Саме це і є нагальним свідченням процесу відокремлення від психології колективної, де особистість як така не існує, вона розчинена у масовій свідомості і є підданою механізмам маніпуляції нею. Отже, в даному контексті стверджується, що існує альтернативний шлях формування гідності як ціннісної структури свідомості. На цьому шляху вона дозріває до стану особистісного усвідомлення себе не ствердженням егоїстичного принципу самоцінності як єдиної достовірності буття, а принципом достовірності буття як ризиком його втратити заради ствердження власної гідності. Тобто якщо сумнів стверджує достовірність буття і з цього потім будується раціональне уявлення про гідність, як це викладено у І.Канта, то в практиці української соціальної дії з відстоювання гідності остання досить утаємниченим але радикальним чином одразу постає як цінність, що перевищує значення існування як такого, тобто існування за будь-яких умов. Тут цінність виявляє себе як форма діалектичного заперечення, що стверджує себе умовами протистояння з своєю матеріальною основою. Саме у цьому постає найбільш важливе онтологічне значення цінності як виявлення і реалізації містико-культурного ціннісного українського нарративу, коли сам результат стрибкоподібно і у своїй цілісній якості постає у свідомості її носія як безальтернативна спонукана дії на шляху відстоювання себе.

Згадка про "містико-культурні" властивості українського ціннісного нарративу може здатися не достатньо ясною з точки зору понятійної концептуалізації та раціоналізації цього сполучення. Не маючи змоги дати розгорнутий тлумачення з цього приводу, зосередимось на одному смислоутворюючому аспекті цього сполучення. Йдеться про найважливіше джерело підживлення духовного виміру української соціальної дії в якісно новій формі революційної соціальної трансформації ("Революції гідності"), яким є поняття Соборності. Попередньо зауважимо, що коріння цієї теми сягає у принципів розмежованість православної і католицької конфесій, які формувались протягом багатьох століть і не є предметом розгляду даної статті. Варто зазначити лише наступне: у православ'ї наполягають на особливо щільній єдності народу з Всевишнім (соборність); у католицизмі відстань між суспільством і Богом збільшується ("ми" і "Він"), у протестантизмі на перший план ставиться особистісне відношення до Бога (Я і Ти). Очевидною є різниця, що окреслена вище як відмінність егоцентричного типу свідомості у європейському раціоналізмі та різні рівні її "колективізації" у спільнотах євразійського і кордонного типу,

зокрема українському етносі. Однак спробуємо торкнутись цього поняття більш детально, оскільки тут може міститись нерв розуміння присутності єдності та історичної відмінності типів європейської та української гідності. Насамперед слід зрозуміти найважливішу особливість: в надрах національної свідомості – і міфо-релігійної і соціо-історичної, на наш погляд, ніколи не було суто духовного, глибинного розуміння соборності як однієї з форм боголюдського єднання, оскільки форми теологічної думки та релігійного життя не мали насправді можливості самостійного розвитку. Тому й говорити про особливості розбіжностей розуміння соборності в католико-протестантському і ортодоксально-православному варіантах для узагальненого суб'єкта "український народ" не має сенсу. Історично поняття соборності в релігійному смислі засвоювалось в українській православній церкві через вплив московської гілки православ'я, а у ній розумілась соборність у тісному зв'язку з завданнями посилення та зміцнення впливу російської держави з центром у Москві. Українське розуміння соборності – це перш за все розуміння національного (і географічного) єднання, яке виростає з чуття спорідненості суттєвих рис психології та національного характеру українців. А серед них основні, у даному контексті – прагнення до незалежності і свободи як звільнення від будь-якого типу духовного і соціального поневолення і повага до особистості, тобто, гідність. Відзначимо, що в умовах історично майже постійної залежності від інших держав, українська нація не мала змоги розвивати смисли поняття соборності в інших вимірах, але саме тому, остання стала плідною ціннісною структурою у полі розбудови національного виміру такої цінності як гідність.

Спробуємо відповісти на запитання: наскільки взагалі смисл поняття Соборності у російській соціокультурній традиції перетинається з поняттям Соборності в українському розумінні? В національному варіанті це розуміння соборності як злуки, смисл якого у з'єднанні знекровлених міжусобною боротьбою та неодноразово географічно порізаних та політично пошматованих територій. Натомість російський дослідник В.Луговий так визначає сутність соборності, вивчаючи втілення ідеалу соборності у мистецтві іконопису X-XVI століть. (Звернемо увагу на те, що у цій сучасній роботі відбувається "органічне" злиття понять руське (фактично як протоукраїнське) і руське (фактично як російське) з однозначним смисловим домінуванням саме російського виміру. Отже, ідеал соборності, є центральною ідеєю у "русському" канонічному іконопису, у якій формулюється та розвивається роль ідеалу соборності як нормативного образу, яким визначається діяльність людини в суспільстві. І далі: "...ідеал соборності виступає у якості системоутворюючого принципу, що пронизує всі основні форми духовного освоєння світу та відображає основні уявлення про ідеальний, гармонічний суспільний устрій. За своєю природою ідеал соборності проявляє себе у іконопису у нерозривному зв'язку з релігійною вірою та уявленням про вищу, кінцеву мету державного народного буття. Водночас, соціально-філософські установки, що передаються у руському іконопису сприяють активній мотивації людської діяльності і у цій якості стають механізмом коригування ходу історичних подій, даним у зразках церковного художнього мистецтва [5].

Щоб поставити крапки над "і" зауважимо, що наведено у даному дослідженні розуміння соборності насправді суто ідеологічне і ціннісне, несе у собі єдність аж трьох позицій: записування мистецтва іконопису Київської Русі у доробок російського релігійного мистецтва; трактує соборність у річищі великодержавності як єдність народного і буття і завдань державної розбудови, яке воно виконує і, нарешті, проголошує соборність нормативним образом, яким визначається діяльність людини у суспільстві і навіть коригується хід історії. За такої масованої атаки на свідомість кожен хто споживає такий текст автоматично має перетворитись на носія ціннісної установки "русського міру". Адже будь-який спротив чи критика обертається на неприйняття ідеалу, антидержавницьку діяльність і до того ж атеїзм вкупі з естетичною нерозвиненістю. Чому ж українське розуміння соборності нічого не протиставляє цьому масованому ціннісному замаху? Можливо відповідь у тому, що українська соборність – це спроба витіснити згадку про невдалу злуку, яка протрималась такий короткий час (22.1.1919–12.11.1920), і в історичному плані так і не стала дійсною на той час. Як зазначають автори одного з фундаментальних довідкових джерел з української історії: "...проте фактично сталою територія УНР 1919-20 ніколи не була" [6]. На державному рівні поняття злуки, що ототожнюється із соборністю декларуються до того ж без будь-якого духовно-вимірного продовження і наповнення. Однак головне в іншому. Справжній дух соборності зрозуміло, присутній у даному святі та подіях, на яких воно ґрунтується, але він не був відкритий і не був осмислений допоки, не артикульований у своїй глибині, трагічності та істинному смислі, що має висвітити його як крок побудови єдиного державного, народного та духовного буття, орієнтованого на ідею своєрідного і унікального українського шляху побудови національного культурного простору.

Слід зауважити, що сьогодні вже можна говорити про якісну зміну ситуації: українська гідність, що виростає з історичного прагнення до свободи і переростає у цінність гідності, вже стверджує себе у розумінні міжнародної, у тому числі цивілізованої спільноти, що віддана європейським цінностям. Зокрема, навіть з побіжного аналізу відкритих матеріалів міжнародного інформаційного простору можна зробити такий висновок. Наприклад, відкритою і залученою у широкий європейський інтелектуальний дискурс інформація про те, від якого тягаря вивільняється зараз українська ментальність і психологія, яку ототожнювали з російською протягом багатьох десятиліть – за найменш суворими підрахунками. А йдеться про докорінні відмінності російської та української ментальностями. (І розумінням гідності, звичайно). Наприклад, під час панельних дискусій на Лейпцігському книжковому ярмарку один з небагатьох російських письменників, які не підтримали агресію Росії проти України Венедикт Єрофєєв розповів, що 52 відсотки росіян вважають Сталіна позитивною історичною фігурою, а велика частина

громадян виступають за повернення смертної кари. Письменник зауважує, що передусім йдеться про війну між різними системами цінностей. Європейська культура зуміла проникнути в Україні лише до межі з Донбасом. Там вона зіткнулася з архаїчною російською культурою [7].

Не всі в Європі розуміють, що цей новий прояв гідності перевіряє і ті старі її підвалини які кожного разу мають бути підтвердженими знову як такі, що дійсно зберігають свою ціннісну валідність і здатність бути принесеними на олтар гуманістично налаштованих цінностей навіть ціною життя. Можливо Європі сьогодні теж потрібно зрозуміти, що випробування яке переживає Україна – це випробування для всіх. І питання не у тому, щоб тільки закликати не стояти осторонь чи бути солідарними з українцями бо вони теж європейці. Як здається, історія не тільки періодично влаштовує перевірки "бойового стану" готовності цінностей захищати себе. Йдеться про інше. Спосіб існування матерії – рух. Рух завжди є зміною і якщо зміни у так званій неживій матерії чи природі ми сприймаємо механістично і бездушно, можливо й справедливо припускаючи, що не весь космос живий і не всі гідні нашого співчуття і допомоги, то про всяк випадок розуміння того, що власне існування як рух потребує не тільки захисту його актуального стану вкупі з тими цінностями, що були захищені попередніми поколіннями і тому дають ціннісний захист поколінню теперішньому, але й того, що покоління наступне буде існувати тільки під захистом проплаченого власним існуванням руху цінностей покоління теперішнього. Іншими словами, гідність – це те, що має бути збережено у своєму трансформаційному стані як спосіб існування певного абсолюту. Єдність абсолютного і плінного виражає себе у існуванні людини. Його гідність і полягає у тому, що створюючи середовище індивідуального дотримання умов кантівського розуміння гідності варто зберегти і розуміння того, що воно у громадянському суспільстві – це простір цінностей, а останній досить хитка конструкція в океані деструкції. Людина має зрозуміти, що її існування – спосіб постійного руху і адаптації вічного до плінного, але "дивною" ціною, коли вибір між "неживою" природою і "непотрібною" гідністю постає перед кожним особистісно і в складі "проблемної" чи "благополучної" нації. Сьогодні декартівський індивідуалізм, що проклав шлях кантівській гідності і створив на ній ціннісний підмурок сучасної Європи потребує трансформації. За неї потрібно буде заплатити. Україна робить це не тому, що так полюбить Європу і готова їй себе принести у жертву будь-защо. Останній розвиток подій довів що і Європа, як це повелось фактично з часів першої світової, досить прагматично (якщо не сказати меркантильно) ставиться до своїх дій у зовнішній політиці. Про всяк випадок допоки не прийме нового насельника у свій простір, і таким чином, не зобов'яже свій колективний орган гідності платити по кредитах, щоб не бути залежним від ситуації, як про це зауважував І.Кант. Так от у даному випадку саме Україна привносить ту нову хвилю трансформаційного розуміння гідності, яка має омити і оновити Європу. Адже нова свідомість, ціннісна свідомість, що формується на теренах нової держави України є жертвовою, колективною, індивідуальною та соборною – у смислах, які несуть синтез очищеної слов'янської духовності з досить прагматичним, але ще досить дієвим і фундаментальним у спектрі людських властивостей європейським раціоналізмом.

Література

1. Конституція України [Електронний ресурс] // Верховна Рада України; Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>; <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15/page>
2. Мангейм К. Идеология та утопия / Карл Мангейм ; пер. з нім. – К. : Дух і літера. – 370 с.
3. Гайдеггер М. Что такое философия? / М. Гайдеггер // Вопросы философии. – 1993. – № 8. – С. 113-123.
4. Кант И. Антропология с прагматической точки зрения / Кант Иммануил ; соч в 6 т. – М. : Мысль, 1966. – Т.6. – 743 с.
5. Луговой В.Н. Идеал соборности в русском религиозном искусстве иконописи X-XVI веков / В.Н. Луговой [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/ideal-sobornosti-v-russkom-religioznom-iskusstve-ikonopisi-x-xvi-vekov#ixzz3TtK3Bxv1>
6. Українська народна республіка: Довідник з історії України / Під заг. ред І.Підкови, Р.Шуста. – К.: Генеза, 2001. – 1136 с.
7. Прогнозы для Украины на 2015 год: что будет с Украиной в 2015-2017 годах [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://despravda.com/?p=90341>

References

1. Konstytutsiia Ukrainy [Elektronnyi resurs] // Verkhovna Rada Ukrainy; Zakon vid 28.06.1996 # 254k/96-VR. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>; <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15/page>
2. Mannheim K. Ideolohiia ta utopiia / Karl Mannheim ; per. z nim. – K. : Dukh i litera. – 370 s.
3. Gaidegger M. Chto takoe filosofiiia? / M. Gaidegger // Voprosy filosofii. – 1993. – № 8. – S. 113-123.
4. Kant I. Antropologiiia s pragmaticheskoi tochki zreniia / Kant Immanuil ; soch v 6 t. – M. : Mysl', 1966. – T.6. – 743 s.
5. Lugovoi V.N. Ideal sobornosti v russkom religioznom iskusstve ikonopisi Kh-KhVI vekov / V.N. Lugovoi [Elektronnyi resurs]. – Rezhim dostupa: <http://www.dissercat.com/content/ideal-sobornosti-v-russkom-religioznom-iskusstve-ikonopisi-x-xvi-vekov#ixzz3TtK3Bxv1>
6. Ukrainaska narodna respublika: Dovidnyk z istorii Ukrainy / Pid zah. red I.Pidkovy, R.Shusta. – K.: Heneza, 2001. – 1136 s.
7. Prognozy dlia Ukrainy na 2015 god: chto budet s Ukrainoi v 2015-2017 godakh [Elektronnyi resurs]. – Rezhim dostupa : <http://despravda.com/?p=90341>